

A kálvinizmus feladatai a mai magyar életben

Elnöki székfoglaló beszéd a Kálvin-szövetségben

Elmondta:

Szabó Imre esperes

április 24-én a Magyar Kálvin-Szövetség
ünnepi közgyűlésén

Budapest 1939.

Bethlen Gábor Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság nyomása

Nem tehetem meg, hogy észrevétlenül és a nyilvánosság kizárásával foglaljam el a magyar Kálvin-Szövetség lelkész-elnöki székét, mert a Szövetség élete nem tűrheti, hogy észrevétlen és a nyilvánosság kizárásával végezze működését. Olyan egyesületre nincs többé szükség, mely a nyilvánosság kizárásával akar működni. Azért hívtuk egybe budapesti református társadalmunknak egy válogatott részét, hogy meglássuk: csakugyan közóhaj és életszükség-e az egyházi hivatalos testületek mellett egy egyháztársadalmi (szövetség ápolása, *amely nevében hordozza programját és irányát.* Magyar kálvinista embereknek szabad szövetsége ez, akikben a nagy reformátor lelke él s akik egyházukra és magyar nemzetükre ma is létszükségnek érzik, hogy a kálvinizmus, mint karakter, mint életforma, társadalmi erő és politikai kovász éljen és nemzeti lelket formáljon.

Azt kell látnom örömmel, hogy ez a szükség és vágy megvan. De ha nem volna meg, életre kellene hívni.

Én is vallom sokakkal együtt, hogy Kálvinhoz való visszatérés nem visszamaradást, hanem előremenetelt jelent. Kálvin személyének és művének ismerete azért a magyar kálvinizmus számára önmagunk igaz lényének, sorsának és végzetének felismerésére elengedhetetlenül szükséges. *Vállalja-e a mai nemzedék Kálvint?* Ez az alapvető elvi kérdés. Kálvint az igazságaival, amelyek idők és korok felett vannak.

A modern ember nem hajlandó egyetlen letűnt történelmi korszak kimagasló s a saját korát és századokat is túlélő emberi személyiségeket magára kötelezően vállalni. Kálvin vállalni azonban mást, egészen mást jelent, mint egy emberi személyiséget vállalni. *Aki magát jeltelen sírba temettette, valósággal elrejtette magát az utókor elől, ezzel a tettevel is örökre tiltakozást jelentett be, hogy a szolgát összetévezzék az Urával.* Kálvint vállalni azt jelenti: hajlandó-é vállalni azt az Urat, akit Kálvin szolgált, azt az ügyet, amelyet Kálvin Isten ügyének ismert s kockára tenni ezért az Úrért, ezért az ügyért mindent, úgy mint Kálvin kockára tette. A kálvinizmus tehát nem egy régmúlt történelmi személyiségnek a szentté avatása, vagy bebalzsamozva talizmánként őrzése, hanem úgy hinni és engedelmeskedni az egyház Urának, az Úr Jézus Krisztusnak, mint ő. Ez a kálvini hit és engedelmeség írja elő a Kálvin-Szövetség létjogosultságát és programját is, mert Kálvin nem enged játszani a nevével. Egyesületesdit játszani nem hozzánk illő stílus. Nem azokat az időket éljük, hogy ilyenekre kedve és ráérő ideje legyen az embereknek. A Kálvin-Szövetség szeretne megújulni a Kálvin és a kálvinizmus leg-tisztább megvalósulási formájának feltárásából, (példáiból és azokhoz való felnövekedésből, hogy a kálvinizmusban, tehát Jézus Krisztusnak való engedelmességében, a hitében meghomályosodott, kegyességében meglankadt állásfoglalásaiban meggyávult, magyar kálvinistákat a tisztultabb, tömörebb és bátrabb életnek visszahódítsa.

Szükség van-e rá? Nincs szükség, ha a Kálvin-Szövetség maga is csak egy darab leszakított rész a keletlen és meggyávult tésztábol, — de *elsőrangú szükség van rá, ha k o v á s z lesz, a kálvinizmus kovásza.*

Voltak itt történelmi korszakok, amelyben virágzott a kálvinizmus. Voltak korszakok, mikor elgázolták, rettetően tönkretették, s akkor volt a legheroikusabb. Voltak más korszakok, amikor elbágyadt, valósággal elbűjt a föld alá, nem bírta tartani eszményeit, pedig senki se bántotta, korszakok, melyek nem merték vállalni Kálvin hitét és engedelmességét, vagy csak egy részletet belőle s egy mérsékelt, temperált, lealkudott kálvinizmus jelentkezett.

Az erő és a gyógyulás jele, amikor egy nemzedék a református egyház kijelentett igazságait s a belőle kihajtó parancsokat megint akarja, megint megkísérli vállalni. *A mai magyar református egyház az egész kálvinizmust próbálja vállalni. A Kálvin-Szövetség ilyenkor, mint az egyház hű fegyverhordozója örömmel ugrik fel, hogy ezeket az erős fegyvereket hordozza utána.* Mit jelent az, hogy az egész kálvinizmust vállalja? Azt jelenti, hogy a teljes bibliai keresztyénséget. Az Isten szolgálatát a földi élet minden vonatkozásában nem is maga, nem is az egyháza, nem is nemzete, hanem egyedül az Isten dicsőségére.

Néhány fundamentális igazságot fel kell tárnom, amelyre a kálvinizmus rá van építve s amelyen a kálvinista embernek is állni kell s a Kálvin-Szövetségnek is, ha tömöríteni akarja ezen a magyar földön élő református lelkeknek a legjobbjait. Ezek a fundamentális igazságok, mikor nem papíron, hanem szívekben élnek, nem századokra, de ezredévekre biztosítják ennek a ritka embertípusnak és lelkületnek minden népfajból, így a magyarságból is a kivirágzását. Amely országban nincs a kálvinizmusból, az nem ismeri az Isten keze formálta eme különös emberi nagyságot. Amely nép lelke megszülte ezt az embert, az soha nem feledheti el, soha le nem mondhat róla. *Ahova Isten a kálvinizmust elplántálta, azt a népet nagyon meg-*

ajándékozta. Amelynek pedig annyit adott belőle mint a magyarnak, hogy az ország 20-25%-át rendelte termő talajául, ott ha erkölcsi és vallásos hevéletében élő közösséget él, Isten újabb nagy ajándékait és meglepetéseit látja meg.

Az *első* ilyen fundamentális igazság, amely egyben közös reformátori felfedezés, hogy az embernek Isten előtt nincs semmi igazsága. S megigazulni csak kegyelemből lehet Isten előtt, sem cselekedetektől, sem érdemből, sem semminemű emberi, szellemi, erkölcsi, vagy anyagi kvalitásból. Ez az a pont, ahol a vallásos farizeizmus, amely a legfinomabb árnyalati formákat fel tudja öltetni, a halálos dőfést megkapja. Addig nem lehet kálvinizmusról beszélni, amíg erre a kérdésre nem adott feleletet az ember önmagának: mit is érek én az Isten előtt? A Kálvinizmus ezt a feleletet nem engedheti el senkinek sem. Aki ez elől a felelet elől ki akar térni, az soha sem lesz kálvinista. Azért ez a hely minden kálvinizmus születési helye? A kálvinizmus felelete erre a kérdésre az, hogy én semmi sem vagyok Isten előtt. Sőt ítéletre, haragra és kárhozatra méltó teremtés vagyok. Ez a fundamentális igazság éppen az, amellyel a legélesebb és legengesztelhetetlenebb ellentétbe sodródik a mai emberrel. Világok gyúltak fel és égnek ez ellentét miatt ma már. Nem úgy van-e, hogy a mai ember büszke öntudattal telt el a maga egyénisége és esze autonómiájára gondolva, nyíltan fellázad minden isteni kötöttség ellen, nem ,volt hajlandó vállalni, hogy bűnös, nem ismerte el annak szükségét, hogy Istentől kegyelmet és irgalmat nyerjen, tagadta, hogy kijelentés van és lehetséges. Olyan helyre pedig nem szívesen megy az ember, az önérté-
kér, érdemeire, teljesítményeire, önértetére büszke és érzékeny ember, ahol vagy azt mondják róla, vagy az tűnik ki róla, hogy semmit sem ér. *Ezt az önismeretet*

csak igen fájdalmas krízisben hajlandó az ember elfogadni. Az ember ösztönszerűleg kerüli azokat a helyeket ahol tudomást kell szereznie arról, hogy minden önmagának tulajdonított érték: optikai csalódás. Mindenre azt a feleletet kapni, hogy te magadban semmi vagy, ez elbírhatatlan. Nem is képes reá magától az ember, csak amikor Isten megsemmisítő nagysága, ereje, sugárzó dicsősége megnyílik szemei előtt, akkor törpül el és semmisül meg az ember önmaga szemeiben is. *Ez a megsemmisítő Isten-élmény és ismeret a kálvinisa ember fogantatása.* Ahol ez hiányzik, ott a legfőbb előfeltétel hiányzik a kálvinizmushoz. De ez csak a kiinduló pont.

A *másik* fundamentális igazság a kálvinizmusban, hogy *ez az Isten, aki engem megsemmisít, nekem a Krisztusban Atyám.* S ez az Atyám, aki ura a viágnak, mindenható, jóságos gondviselés, aki minden mindenekben és akinek kezéből a legfélelmetesebb világesemények csakúgy, mint a naponként és óránkénti vezetés és megőrzés kiindulnak. Ő, a Mindenható gyűjtötte fel ezt a világháborút és e mostani világkrízist is. Ő adja néha az ellenfélnek a nagy győzelmet s hozza a katasztrófát, időnként ő áll az ellenség hatalma mögött. Vele van dolgunk mindig, még ha látszólag a gonoszság és az igazságtalanság triumfál is. Élet és halál, üdv és kárhozat az ő markában van. Igen, a halál az ő követe akkor is, ha tömegpusztító módon körüljár, vagy ha az egyes embert éri el csendes magánosságában. Amikor a hit ehhez a *mindenható* Istenhez vallja meg hódolatát, megszabadul az emberi gonoszság, az emberi rövidlátás és a világ értelmetlenségének keserűségeitől. Visszanyeri a bátorságot és bizalmat, amellyel a legnehezebb sorsot is elbírja, mert az Istentől jön és az övéinek a javára kell, hogy

szolgáljon. Ő tudja jobban, mi van, mi szolgál a mi valódi javunkra.

A *harmadik* fundamentális igazság, amit a kálvinizmusnak a világ felfedezett, visszaadott és minden korszak nemzedékének újból tanít, az, hogy *ebből az újból megnyert bizalomból Isten iránt, Isten szolgálatába adom magam. Jól értsük meg ezt a szót: ebből az újból megnyert bizalomból Isten szolgálatába adom magam, mert mást nem is tehetek.* Isten hódította meg az életemet. Nem mint pap adom csak szolgálatába magamat. Ez a mai kor már csak ennyit engedélyez meg az emberiségből Istennek, a többit meg akarja tartani magának. A kálvinizmus a királyt, a minisztert, a bankárt, a tudóst, az író, a művészt, a kereskedőt, a háziasszonyt, a susztert, a szabót, a parasztot is *úgy akarja Isten szolgálatában, mint a papot.* Isten úr akar lenni a földön és ez az uralkodása hősi lelkeket kíván, akik az önmegtágadásban gyakorlottak s nem akarnak mást, mint Istennek engedelmeskedni, nem a kárhozattól Való félelemből, hanem hűségéből. Jobban, mint valaha, azon fordul meg a világ sora, hogy Isten talál-e egyeseket, vagy az egyesekből álló csoportokat, akik készek maradéktalanul felolvadni a rájuk bízott szolgálatban. És Isten *talál*, — mert *küld* és nevel az ő szent ígéjén és keresztjén ilyen embereket. Nem törődve a sikerrel, vagy a tömegek tetszésével vagy gyűlöletével az iránt a belső hívás iránt engedelmesek lesznek, amely őket hatalmába keríti. Isten embereket akar, akik személyileg az abszolút követelményt megragadva, inkább tönkre dolgozzák magukat, mint hiú önelégültséggel sütkérezzenek és *mégis mindig tudják, hogy nyomorult szolgák vagyunk.* Istené minden erő és minden dicsőség. Ilyen emberek mikor megérkeznek, sorsfordítók egy nemzet éleiben.

A *negyedik* fundamentális igazsága a kálvinizmusnak, hogy az *Isten legszemélyesebb ügye, hogy úgy mondjuk: szemefénye ebben a világban, az emberi életben az ő egyháza.* Kálvin számára az Istenért való munka és küzdelem, *ezért volt az egyház, amely ha igazán egyház, élete kihat az egész nemzeti és nemzetközi életre.* Az egyház, amely az egyesnek szilárd támaszpontot ad és a világban az elszabadult gonosz támadásaival szemben dacolni tud. Ez volt az ő nagy életműve s ez az ő nagy öröksége. Az egyházzól Pál, Ágoston és Luther óta nem gondolkozott senki úgy s azóta sem úgy, mint Kálvin s az Úr Jézusnak ezt a kijelentését: „erre a sziklára építem fel az én anyaszentegyházamat, amelyen a poklok kapui sem vesznek diadalmat” ez a négy értette meg a legmélyebben. Akiket Isten eszközeivé tesz, azok *nem vak eszközök,* hanem megvilágosított elméjű, nagyszívű lelkek, akiket terveibe, vagy terveinek egy részébe beavatja. Istennek vannak vak eszközei is, de *megvilágosított lelkű szerszámok is,* akik tudják, hogy az ő parancsait hajtják végre. Az élet minden területén, nemcsak nagy dolgokra, hanem kicsi munkakörökre is állít ilyen megvilágosított szerszámokat, akik *nem kicsinyük azt, mert az az Úr nagy, aki a parancsot adta.* Ez a kálvinizmus heroizmusa, a mindvégig tartó kitartás szenvedélye. Ezért olyan nagy esemény egy nemzet életében a kálvinizmust vállalni.

A Kálvin-Szövetségnek fel kell ismernie, újból meg kell fogalmaznia s a határvonalakat megvonni, amelyeken belül a református egyháztársadalom és a magyar társadalom területén ilyen feladatokat kaphat és vállalhat.

Volt egy korszak, megalakulása évétől mintegy másfél évtizedig, amikor ebben a szövetségben lobo-

gott a magyar kálvinizmus minden ébredő lángra. A vallásos életen túlmenő egyháztársadalmi szervezkedésre, szociális felelősségre, a kálvinizmusnak a modern magyar életben való érvényesítésére, a külföldi kálvinizmussal való érintkezés felvételére innen kapta a református egyház az ösztönzéseket. Sőt az egyházi életnek a kálvinizmustól való elhanyaglásáért innen kapta az intelmeket, feddéseket és szemrehányásokat. Volt idő, amikor a Kálvin-Szövetség az egész tétován álló és állóvízként mozdulatlaná váló egyházi életet szerette volna felrázni és ha bírta volna, helyette mindent elvégezni s mert sikerült néhányszor megmozgatnia a csendes vizeket, ez által is nagy szolgálatot végzett, mert olyan erőket egyesített, amelyek titokzatos módon éltető erővé növekedtek.

A magyar református egyház azóta a teológiában, pedagógiában, gyülekezeti eszményeiben ráeszmélt, s mind határozottabban visszatért önmaga igazi erőforrásaihoz. Megállt az a folyamat, amikor az egyház asszimilálódott a világhoz, hanem igényli és akarja, hogy magához asszimilálja ezt a világot. Egy olyan korszak van a hátunk mögött, amelyben a református egyház sok erőtényezőinek közrehatása folytán egy csendes belső lelki forrongásban megújuláson ment keresztül. A hivatalos egyház szellemében felelősség érzetében, igényeiben és akaratában ment át a megújuláson s ez a megújulás mind kézzelfoghatóbban van folyamatban. Vannak még száraz ágai, ki nem hajtott s megelevenedést nem mutató részei, de egész életorganizmusában megindult az új életáramlás. Nem volt ez a megújulás viharos, egy nemzedék alatt száz ezreket újjáformáló ébredés, de életmentő meggyógyulás volt, mert az egyház minden feladatát maga vette a kezébe és az önmaga megújulásának nagy missziói feladatát is.

Ezért a Kálvin-Szövetség helyzete és feladata egészen más a mai református egyházban, mint volt 30 évvel előbb és más a magyar társadalomban is, mert a magyar társadalom és politikai élet is egészen más lett s elváltozott 30 év alatt.

Ebben az újulásban levő református egyházban s ebben az elváltozott, legyen szabad remélnünk: *újjászülető magyar életben* kell a magyar Kálvin-Szövetségnek a maga helyét megtalálnia. És pedig azt a helyet, amelyet a református egyházi élet érdeke megkíván és amit az egyház kijelöl számára. Azóta új egyháztársadalmi egyesületek, mint a *Bethlen Gábor Szövetség* — gyökeres egyházi s országos férfi szervezkedés, mint a *presbiteri szövetségek* és az *egyházközségi női és férfi szövetségek* létesültek. Az ifjúság is szövetségekbe tömörült, mint a *Pro Christo* és a *Soli Deo Gloria*, a *Református Élet* konferenciái által olyan öntudatra ébresztő férfikonferenciák sorozatai voltak az egész országban, melyeket régen a Kálvin-Szövetség végzett. Ezekre egy pillanatig sem szabad féltékenyen tekintenünk, hanem köztük a lépcsőzetet megteremtve, velük az összműködést s munkát megosztani egyik legfontosabb feladatunknak kell ismernünk. Csak mellékesen említem meg a református lelkészeknek sűrűn megisméltendő konferenciáit, akiknek 20 évvel előbb még a Kálvin-Szövetség rendezett lelkészi konferenciát.

A magyar társadalmi élet területén is olyan egyesülések jöttek létre, amelyek a keresztyénségből és önmagunk nemzeti hivatásunkból való megújulást tűzték a zászlójukra.

Rámutatok egynéhány olyan feladatra, amelyet a Kálvin-Szövetség a leghathatósabban kezébe vehet, mert neki áll legjobban kezeügyében. A Kálvin-Szövetség munkaterülete legfőképpen a magyar intelligen-

ciára terjed ki. Az első ilyen feladat, mindent és mindenkit számon akarunk tartani, ami a magyar kálvinizmus számára érték és ígéret. Akármilyen téren dolgozik, akár most indul, akár beérkezett, segédfogalmazó, vagy miniszter, kezdő ügyvéd, orvos, tanár, mérnök, szobrász, festő, színész, újságíró, segédlelkész vagy már a magyar élet újjáteremtésének áldott kezű és lelkű formáló erejévé lett.

Mindent és mindenkit számon tartunk, aki a magyar kálvinizmusnak kisebbitője, ellenfele, ellensége, igaz mivoltunk eltorzítója. Akár világnézet, akár könyv, sajtó, rádió, színdarab legyen, akár református érdekek és érdemes emberek tudatos, vagy ösztönös háttérbe szorítója. A szellemi társadalmi, nevelésügyi, művészeti, gazdasági, városi közösség, vagy a politikai élet területén, vagy ami a törvényszéken, vagy laboratóriumokban, a kaszárnyákban, vagy a sporttelepen, a templomban, vagy a börzén, nyári diákgyűléseken, vagy a parlamentben, tanyán, falun vagy városban, a Felvidéken, megszállott területen, tengeren túli magyarságban ami csak történiük, minket az mind érdekel. Érdekel, mint magyarokat és mint keresztényeket, mert ez az egész magyar élet.

Vannak olyan jelenségek magyar református egyházunkban, amellyel való felszámolást előbb vagy utóbb dűlőre kell vinni. Íme a sok közül az egyik legfontosabb. Nekünk egész sereg olyan kiváló kortársunk van, akik valósággal nemzeti értékek. Magukat kálvinistáknak vallják, mi sem tagadjuk meg őket s évtizedek óta soha az egyházban nem találkozhatunk velük. Sem a templomba, sem az Űrszertalanál, sem az egyház lelki, erkölcsi megújulásán tusakodó tanácskozásán. Mi az oka, hogy nekik! évtizedekig az egyházon kívül kellett állniuk? Az egyház az oka, vagy bennük van az ok? Valósággal tékozlás folyik

embereinkkel, akiket az egyház mindig ad s önmagának alig tud megnyerni. Az összetalálkozásnak egy ilyen alapfeltétele van, hogy a református egyházban is meg kell ismerni egy tekintélyt, de azt azután egészen és alázatosan, a Szentírásban magát kijelentő Istent. S ahogy azt az egyház hitvallása értelmezi, különben mind tátongóbb szakadék lesz a hitvallásos reformátusság és a hitvallás nélküli reformátusság között.

Nekünk nincs más összefogó erőnk, mint az igazságunk és a belevetett hitünk, aki ezekkel nem fogható össze, azért más eszközökkel nem erőlködünk. A döntő pillanatokban úgyis cserben hagynak. Miért nem hallhatunk e kiváló szellemek ajkáról is egy olyan véletlenül (elejtett, de annál megbecsülendőbb vallomást, mint a felsőházban az igazságügy miniszter szájából, ki így szólt: *„életem legkellemesebb óráit az egyházban töltöttem el.”*

Visszahívni, hazahívni az egyházba az ilyen lelkeket a Kálvin-Szövetség egyik legnagyobb feladatai közé tartozik.

A másik ilyen feladata, hogy a magyar társadalmat pusztító bűnök ellen felemelje szavát s a kérdések kimerítő feltárásával az orvosszereket is felmutassa, irtóznunk a demagógiától. De éppenúgy irtóznunk kell a téves, vagy hamis diagnózistól, a bűnök és a valóság elleplezésétől is. A magyar középosztály ma annyi társadalmi mozgalom anyagi terhét vette vállára, hogy az lassanként az állami terhek hordozásával felér. De a magyar társadalom önmaga legdrágább javai védelmére erkölcsileg nem tud tiszteletet parancsoló erővel megnyilatkozni. Sem a leánykereskedelem, sem a prostitúció, sem az alkoholizmus, sem a házassági elválások, sem az egyke, sem a lényétől, szellemétől, hagyományaitól idegen szellemiség ellen

nemcsak nem tudott eleven erejű ellenállást kifejteni, de éppen ezért minden rosszhoz könnyen asszimilálódtunk s a közéleti korrupcióba beletörődtünk. A törvény a bűn megelőzésében nem segít. Önmaga nemzeti és erkölcsi érdekeire önérzetes társadalom égethet csak ki fekélyeket. Nem is emlékszem, hogy a magyar közvélemény, az egy zsidókérdést kivéve, az elmúlt évtizedekben bármely nemzet testét, lelkét pusztító erkölcstelenség ellen közösen fellázadt volna és leseperte volna magáról. *Az ilyen tisztító erkölcsi viharok a nemzeti társadalom egészségének a jele.* Áldozatot hozni a nyomor enyhítésére a társadalom kisebb része megtanult, de Budapest lelkiismerete nem háborog s eltűri, hogy emberek tízezrei az állatnál is nyomorultabb ólakban laknak. A Kálvin-Szövetség tett egy néhány erős mozdulatot a református és magyar társadalom erkölcsi felelősségének felébresztésére s ezt továbbra is tennie kell.

A Kálvin-Szövetségnek felelősséget kell éreznie, hogy ennek az ügynek, amelyet szolgál, anyagi kérdései is vannak ebben az országban. A legtisztább kálvini elvekből egyenesen következik a gazdasági élet egészséges és igazságos vérkeringés s a nemzet munkaerejével termelt javaknak igazságos elosztása. Jelentős vagyon van az ország reformátussága kezében és pedig a legegészségesebb megosztásban és ha ma csakugyan elérteztünk a visszatartott, hátraszorított erők előretörésének korszakába, ilyen feltörékvő ősmagyar eleme a magyarságnak a reformátusság, nemcsak rendőr, postaaltiszt, hivatalszolga akar lenni, hanem az élet minden területén minőségének és felkészültségének megfelelő elhelyezkedésre nyitva akarja tartani az ajtókat és nyitva kell tartania. Régi beidegzett ellenszenveteket kell kitörölnie, ellenszenveteket, amely az idegent szívesebben toltá, mint amaga fajtáját, ha az

kálvinista volt. Tudatában vagyunk annak a kibékíthetetlen ellentétnek, amely a katolicizmussal a keresztyénség értelme felől számunkra adva van. Nem keresztyűk a mindenáron való harcot, de nem a mindenáron való békét sem, mert ez az arcnélküliségre vezet. Aki hagyja magát, azt ma könnyen kijátsszák, zsebre teszik, vagy benyelik.

Minden keresztyén alapon álló társadalmi egyesülettel együtt akarunk és ha akarunk, akkor tudunk is dolgozni. Itt olvad fel az a jég, amely a magyar lelkeket felekezeti ellentétek, a reverzalisok stb. miatt egymástól elidegenítette és megfagyasztotta. Különös kedvteléssel *szolgálnám* a Kálvin-Szövetségben az egyes foglalkozási ágba tartozó intelligens férfiak külön összehívását és az ő súlyukon keresztül a kálvini princípiumok érvényesítését. (Ügyvéd, bíró, tanár, orvos, újságíró stb.). Legfőképp pedig az egymástól elszakadt nemzedékek egymással való *találkoz-tatását* kell szorgalmaznunk.

A magyar kálvinizmusnak a magyarság megtartásában százados szolgálata *most kapta meg történeti igazolását és világtörténeti távlatait.* Ezt többé elhomályosítani nem lehet. Kiszorítani magunkat a magyar élet vezetéséből nem engedhetjük. *Mi lett volna belőlünk magyarokból, ha a reformátusság itt a francia hugenották sorsára jut. Pedig minden előfeltétel és minden előkészület megvolt rá.*

Azért kell végül a Kálvin-Szövetség, hogy *minden pártpolitikai tevékenységtől távol, a magyar református politikai gondolkodásra és állásfoglalásra tanítson, érleljen és a politikai szétforgácsolódást megállítsa.*

Az *a meggyőződése, hogy aki elvileg is és életfolytatásában is kálvinista, az tudja, hogy politikailag hol van a helye. Azt nem kell beszervezni, az önként sereglik oda, ahová nemzete legvitálisabb érdekei pa-*

rancsolják. A történelem úgy hozta magával, hogy a kálvinizmus nem tartotta szükségesnek magát politikailag megszervezni. Tartózkodott is tőle, hogy hivatását a nemzet lelki szolgálatában ne kockáztassa, de a történelem hozhatja úgy is magával, hogy a kálvinizmusnak politikailag is meg kell szervezkednie. Akkor sem egy politikai, hanem lelki sereggel találja magát szemben a kálvinizmusban, aki a nemzetnek ellensége. Ez a politikai öntudat lesz a magja mindig a legtisztább magyar nacionalizmusnak.

Olyan korszakát éljük nemzeti létünknek, amikor nem egy, hanem öt-hat magyar gordiusi csomó megoldása is fel van adva egy nemzedék számára. Ha az egyik megoldatlan, a másik sem oldható meg. Itt van a nemzeti beruházás, a hadsereg, a zsidókérdés, a földreform, a közegészségügy, a szomszédok. Kicsi piros arcú Dávidom, — magyar népem — hogy birkózol meg ennyi Góliáttal? Mennyi tisztánlátás, szakísmert, mennyi energia, mennyi bizalom az élethez és a jövőhöz, mennyi erkölcsi bátorság, mennyi türelem és önmérséklet kell. Mennyi bizalom a vezetőinkben, mennyi önérdekről való lemondás. *Ennek a nemzedéknek szellemben, jellemben és erkölcsileg igen nagyoknak kell lenni, mert csak így bír feladataival. De feladatai teszik nagygyá. Szeretném azt mondani, bárcsak mindenki igaz kálvinista lelket hordozna keblében. Soha nagyobb és szebb feladat a történelmi egyházak számára, hogy a nemzet lelkét csüggedni ne engedjék, éltessék, ihlessék, ösztökéljék, válságain átsegítsék. Az Isten őrizzen meg attól, hogy a nemzeti lélek és a keresztyénség most meghasonlásba jusson egymással, mert magyar sorsunkat csak a keresztyénségből fakadó erővel bírjuk elhordozni. A magyar léleknek most kell mélyen meríteni a saját Génuszából s a történelmi egyházaknak most kell az evangéli-*

um és a törvény mély kútjaiból mindig teli vederral meríteni az élet vizét.

Mindezekre készülődjünk Isten segítségével. Nem mi, az elnökség, hanem mi, akik itt vagyunk: együtt. Kérjük azért a Kálvin-Szövetségbe való belépését mindazoknak, akik hívásunkra eljöttek és lelkükben ösztönzés támadt e szolgálat vállalására. Havonkénti előadó estélyekkel, konferenciákkal, egy-egy kérdésnek ankéton való feltárásával, a budapesti férfi szövetségekkel való legszorosabb együttműködésben s a Református Élet c. lap hasábjainak felhasználásával, amelyet ez alkalommal a Dunamelléki egyházkerülettől és budapesti egyházmegyétől kérünk.

Doumerge, Kálvin legnagyobb ismerője írta le Kálvin 400 éves évfordulóján, hogy Beza, Kálvin halálakor ezt mondta: „A mai nap leáldozott és vele együtt letűnt az égről Isten egyházának legnagyobb világossága.” „De micsoda megütődést kelthet a lenyugvó nap. Mindenki tudja, hogy holnap újra kisüt.” Majd így foglalja össze Kálvin élete lényegét: „A tészta meg van gyúrva. Aki gyúrta, már nincs az élők sorában. A tészta kel, egyre emelkedik. Itten, Európában évek és századok folyamán. Kel, emelkedik az Újvilágban.” Isten belekeverte azt a kovászt a magyarokba is.

Mi is úgy hisszük, hogy az evangélium elvégzi rajtunk kívül a munkáját — nekünk csak bele kell gyúrni a magunk életén keresztül ezt a fájdalmas, könnyes, átkos, vajúdó, százsorszép, százsor szeretett magyar életbe.